УДК 330.341.1

С.В. ГЛУХОВА, к.е.н., ст. викл., НТУ «ХПІ», Харків

СИСТЕМА ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАЦІВНИКІВ ІНСТРУМЕНТАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА

Визначено форми прояву інноваційної діяльності інструментальних господарств з позиції персоналу, розроблено систему показників оцінювання за критерієм соціальної, на основі якої розраховується відповідний інтегральний показник.

Определена формы проявления инновационной деятельности инструментальных хозяйств из позиции персонала, разработана система показателей оценивания по критерию социальной, на основе которой рассчитывается соответствующий интегральный показатель.

The forms of display of innovative activity instrumental economies from position of personnel are curtained, the system of indexes evaluation after the criteria social efficiency, which the proper integral index settles accounts on the basis of is developed.

Ключові слова: інноваційна діяльність, інструментальне господарство, оцінка ефективності.

Вступ. В сучасних економічних умовах, які характеризуються значним ступенем невизначеності та обмеженістю ресурсів, діяльність промислових підприємств спрямована на оптимізацію внутрішніх резервів та підвищення результативності виробничих процесів. У зв’язку з цим фінансування допоміжних й обслуговуючих господарств є другорядним, що обумовлює значну фізичну і моральну зношеність їх основних та оборотних засобів, а саме інструментального господарства, яке виступає технічною базою забезпечення основного виробництва.

Тому пріоритетними стають питання комплексної регламентації допоміжних виробництв з метою підвищення експлуатаційних та технічних параметрів інструментального господарства, а саме їх впливу на умови праці персоналу. Вирішення цих завдань можливе лише шляхом розробки та впровадження власних технічних нововведень, оцінка ефективності яких в умовах обмеженості ресурсів набуває особливої актуальності.

Вирішення проблем теорії та практики оцінювання інноваційної діяльності розглядали у своїх дослідженнях багато провідних учених, серед яких В.Г. Федоренко, Н.П. Денисенко, А.П. Гречан, І.М. Грищенко та ін. [1–3]. Незважаючи на плідну працю науковців, деякі питання і досі залишаються суперечливими, а саме: вузька цільова орієнтація оцінювання – оцінювання здійснюється з позиції ефективності інноваційної діяльності

для підприємства в цілому; фокусування показників оцінки на економічній ефективності; суміжність показників ефективності інноваційної та інвестиційної діяльності; відсутність комплексності результатів оцінювання та їх формалізованого виміру.

Постановка задачі. Метою статті є створення методичного інструментарію оцінювання ефективності інноваційної діяльності ремонтного господарства з позиції його персоналу. Для досягнення поставленої мети вирішено наступні завдання: визначено форми прояву інноваційної діяльності інструментальних господарств з позиції персоналу; сформовано критеріальну базу оцінки; розроблено показники оцінювання за обґрунтованими критеріями; запропоновано інтегральний показник оцінки ефективності інноваційної діяльності.

Методологія. Під час дослідження використано методи аналізу, синтезу, наукової абстракції.

Результати дослідження. Інтереси працівників інструментального господарства у здійсненні ефективної інноваційної діяльності полягають у збільшенні обсягів соціальних вигод, внаслідок преміювання персоналу, який брав участь в розробці та впроваджені інновації, покращенні умов праці, підвищенні кваліфікації працівників, задіяних в інноваційній діяльності, що відображатиметься на рівні оплати їх праці.

Для персоналу інструментального господарства результат інноваційної діяльність формує мотиваційну базу роботи в цілому та виступає джерелом стимулювання систематичної участі у розробках (генерування ідей, конструкторських розробок, раціоналізаторських пропозицій тощо).

З огляду на це, метою оцінки є визначення доцільності участі працівників у проекті.

Інтереси персоналу обумовлюються ступенем оптимізації виробничого процесу з позиції скорочення витрат живої праці, підвищення кваліфікаційного рівня працівників внаслідок зростання технологічної складності виробничого процесу, підвищення безпеки виробництва.

Тому з позиції персоналу ефективність інноваційної діяльності доцільно оцінювати за критерієм соціальності ефективності, зміст якого відображає вплив її результатів на умови праці персоналу інструментального господарства.

В цьому випадку ефективність полягатиме в оцінці: скорочення витрат робочого часу; підвищення кваліфікаційного рівня працівників; зростання заробітної плати.

Дослідження стану й ефективності використання персоналу та робочого часу як складової кадрового аудиту викладені в роботі [4]. Для оцінки витрат на виконання професійних завдань науковцем пропонується використовувати коефіцієнт абсентеїзму через порушення трудової дисципліни, який розраховується як відношення сумарного робочого часу, що співробітники пропустили у зв'язку з порушеннями трудової дисципліни, до планового фонду робочого часу працівника за розглянутий період.

Під час оцінки впливу інновації на зниження витрат робочого часу вважаємо можливим та доцільним модифікувати даний показник з позиції оптимізації виробничого процесу в результаті впровадження інновації або нововведення:

$$I'_{арч} = \frac{\sum_{i=1}^{i=n} Tp_{i\,баз} - Tp_{i\,ін}}{Tp_{баз}}, \quad (1)$$

де $I'_{арч}$ – модифікований індекс абсентеїзму робочого часу;

$Tp_{i\,баз}$ – витрати часу робітників на здійснення певної операції до впровадження інновації, люд-год.;

$Tp_{i\,ін}$ - витрати часу робітників на здійснення певної операції після впровадження інновації, люд-год.;

$Tp_{баз}$ - витрати часу робітників на здійснення всіх операцій до впровадження інновації, люд-год.;

і – вид операції.

Застосування нововведень в інструментальному господарстві не тільки впливає на внутрішні технічні процеси самого інструментального, ремонтного, транспортного господарств та основного виробництва, а й зумовлює підвищення кваліфікаційного рівня його працівників. Це виражається в тому, що розробка нового інструменту вимагає додаткових навичок та вмінь від працівників для його створення [5, с. 111]. Ступінь складності технологічних операцій та їх оплата відображається тарифним розрядом робіт. Тому при оцінці впливу нововведення на кваліфікаційний рівень ро-

бітників в інструментальному господарстві необхідно відображати рівень збільшення тарифного розряду, зумовлений підвищеною складністю створення інноваційного інструменту.

Ступінь зростання кваліфікації працівників, заробітна плата яких нараховується за відрядною системою, матиме наступний вигляд:

$$Ікв = 1 - \frac{\overline{r_{баз}}}{\overline{r_{ін}}}, \quad (2)$$

де $Ікв$ - індекс кваліфікації працівників;

$\overline{r_{баз}}$ – середній розряд працівників, в роботах яких застосовується традиційний інструмент , грн./люд-год.;

$\overline{r_{ін}}$ – середній розряд працівників, в роботах яких застосовується інноваційний інструмент, грн./люд-год.

Відповідно виразу 2, можна визначити зростання заробітної плати, яка нараховується за відрядною системою оплати праці:

$$I_{зп}^{відр} = 1 - \frac{B_{люд-год}^{баз} \times Tp_{баз}}{B_{люд-год}^{ін} \times Tp_{ін}}, \quad (3)$$

де $I_{зп}^{відр}$ - індекс заробітної плати, яка нараховується за відрядною системою;

$B_{люд-год}^{баз}$ - вартість людино-години при експлуатації традиційного інструменту (відповідно тарифному розряду), грн./люд-год.;

$B_{люд-год}^{ін}$ - вартість людино-години при експлуатації інноваційного інструменту (відповідно тарифному розряду), грн./люд-год.;

$Tp_{баз}$ - трудомісткість операції із застосуванням традиційного інструменту, люд-год.

$Тр_{ін}$ - трудомісткість операції із застосуванням інноваційного інструменту, люд-год.

Внаслідок того, що персонал інструментального господарства складається з робітників, які безпосередньо обслуговують виробничий процес та працівників, які забезпечують діяльність самого господарства, їхня заробітна плата нараховується за різними системами оплати праці.

Враховуючи дану специфіку, доцільно диференціювати розрахунок підвищення кваліфікації та відповідно заробітної плати тих працівників, заробітна плата яких нараховується за погодинною системою згідно штатного розкладу:

$$I_{зп}^{пог} = 1 - \frac{\Delta ЗП_{n}^{баз}}{ЗП_{n-1}^{ін}}, \quad (4)$$

де $I_{зп}^{пог}$ - індекс заробітної плати, яка нараховується за погодинною системою;

$ЗП_{n}^{ін}$ - заробітна плата працівників після участі у здійсненні інноваційної діяльності в *n*-му періоді, грн.;

$\Delta ЗП_{n-1}^{баз}$ - динаміка заробітної плати працівників до участі у здійсненні інноваційної діяльності в *n*-му та в (*n-1*)-му періодах, грн.

Значення запропонованих показників варіюється від 0 (впровадження не ефективне) до 1 (впровадження ефективне). Внаслідок того, що розроблені показники орієнтовані на якісні зміни умов праці від здійснення інноваційної діяльності, прийнятним є значення, яке перевищує 0.

Формалізований вимір результатів дозволяє сформувати єдиний індекс оцінки ефективності інноваційної діяльності інструментального господарства з позиції персоналу:

$$I_{еф} = I_{арч} \times I_{кв} \times I_{зп}^{відр} \times I_{зп}^{пог}, \quad \text{де } I_{еф} > 0 \quad (5)$$

Висновки. У результаті проведеного дослідження сформовано комплексний методичний інструментарій оцінювання ефективності інноваційної діяльності інструментального господарства з позиції персоналу, в ос-

нову якого покладено критерій соціальної ефективності та систему відповідних показників, синтезованих в єдиний інтегральний показник ефективності інноваційної діяльності, що підпорядковуються поставленій меті оцінки та забезпечують адекватність й об'єктивність її результатів.

Список літератури: 1. Інноваційні процеси в змішаній економіці: монографія у 2-х т. / *В. Г. Федоренко* [та ін.]; під ред. *В. Г. Федоренка, Н. П. Денисенко*. – К. :Пік ДСЗУ, 2008. – Т.1. – 194 с. **2.** *Левченко Н. М.* Аналіз ефективності інноваційної діяльності підприємств / Н. М. Левченко, Д. К. Носенко // Вісник Хмельницького національного університету. – 2009. – № 2. – Т.1. – С. 138–142. **3.** *Каракай Ю. В.* Маркетинг інноваційних товарів: монографія / Ю. В. Каракай. – К. : КНЕУ, 2005. – 226 с. **4.** *Шилець О. П.* Професійний аудит як засіб мобілізації персоналу в умовах світової економічної кризи. [Електронний ресурс] / О. П. Шилець // Регіональні аспекти розвитку продуктивних сил України. – 2010. – №15. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Rarpsu/2010_15/Shilec%27.pdf. **5.** *Пасєка С. Р.* Управління персоналом та інноваційна стратегія підприємства / С. Р. Пасєка // Вісник Черкаського університету. – 2009. – №153. – С. 109-116.

Надійшло до редколегії 24.02.2012

УДК 656.073:658.153

Є.В. ДУБРОВСЬКА, к.е.н., доц., ХНУБА, Харків

ГАЛУЗЕВА СПЕЦИФІКА ПРОЦЕСІВ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ОБОРОТНИХ КОШТІВ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ВАНТАЖНОГО АВТОТРАНСПОРТУ

В статті представлено галузеву специфіку процесів формування та використання оборотних коштів на підприємствах вантажного автотранспорту.

В статьи представлены отраслевую специфику процессов формирования и использование оборотного средства на предприятиях грузового автотранспорта.

In article the Industry-specific processes of formation and use working capital of the cargo motor transportation enterprises is presented.

Ключові слова: оборотні кошти, підприємства вантажного автотранспорту.

Вступ. У сучасних умовах для багатьох вітчизняних підприємств вантажного автотранспорту типовим наслідком кризових явищ їх економічного розвитку є гостра нестача оборотних коштів, яка супроводжується низьким та нераціональним рівнем їх використання. Аналіз останніх досліджень та публікацій в царині цієї проблематики свідчить, про те, що не-